

Återrapportering av glesbygdsbidrag för verksamhetsåret 2016

Enligt 17 § förordningen (2013:80) om bidrag till öppenvårdsapoteksservice av allmänt ekonomiskt intresse ska TLV, senast den 1 mars varje år, lämna en samlad ekonomisk redovisning av det föregående årets bidragsbeslut till regeringen.

Av redovisningen ska det framgå:

1. vilka tillståndshavare som har fått bidrag och vilka öppenvårdsapotek bidragen avser och hur många ansökningar om bidrag som avslagits,
2. vilka förändringar i öppethållandetider som skett för de öppenvårdsapotek som fått bidrag även tidigare år, och
3. en prognos för det kommande bidragsårets bidragsgivning.

TLV ska även senast den 1 mars vartannat år lämna en sammanfattande redogörelse för statsbidragets användning och effekter i förhållande till det mål som anges i 1 § andra stycket i ovan nämnda förordning.

Denna återrapportering avser beslut om bidrag för verksamhetsåret 2016. Utbetalning av bidrag skedde i juni 2017 med stöd av Tandvårds- och läkemedelsförmånsverkets föreskrifter (TLVFS 2013:4) om bidrag till öppenvårdsapoteksservice av allmänt ekonomiskt intresse. Den sammanfattande redogörelsen för statsbidragets användning och effekter ingår i denna redovisning.

Samlad ekonomisk redovisning

För verksamhetsåret 2016 fick sju tillståndshavare, varav fyra inom Apoteksgruppen, bidrag för 34 öppenvårdsapotek.¹ Femton av dessa fick ett bidrag som resulterade i att rörelsemarginalen understeg fyra procent. Övriga 19 apotek fick bidraget reducerat till godkänd nivå, det vill säga motsvarande en rörelsemarginal före av- och nedskrivningar på fyra procent.

Tabell 1. Sammanfattande tabell över beslut om bidrag för verksamhetsåret 2016

Beslut om bidrag	Antal apotek
Bifall	34
Rörelsemarginal under 4 procent efter bidrag	15
Rörelsemarginal lika med 4 procent efter bidrag	19
Avslag	3
För höga försäljningsintäkter	1
Återtagna	2
Totalt	37

¹ Varje enskilt öppenvårdsapotek ska enligt lag ha ett tillstånd utfärdat av Läkemedelsverket. En och samma tillståndshavare kan inneha tillstånd för flera apotek.

Vilka tillståndshavare och apotek som fick bidrag för verksamhetsåret 2016 redovisas i tabell 2 nedan.

Tabell 2. Bidrag per öppenvårdsapotek verksamhetsåret 2016

Apotek Hjärtat	5 547 096
Ankarsrum	502 587
Bjurholm	377 480
Boliden	420 350
Ekshärad	256 511
Hede	133 636
Husum	370 863
Hörnefors	404 647
Jörn	541 112
Lammhult	387 412
Liden	552 758
Lit	440 635
Långshyttan	393 679
Ramsele	376 260
Ryd	389 166
Apoteket AB	1 482 262
Föllinge	431 245
Gäddede	363 165
Lövånger	15 146
Offerdal	158 053
Särna	514 653
Apoteksgruppen	1 079 025
Jokkmokk	323 205
Lenhovda	255 083
Lönsboda	391 515
Storfors	109 222
Kronans Apotek	1 988 206
Burträsk	180 232
Dorotea	47 431
Hedesunda	34 828
Klintehamn	109 699
Likenäs	366 526
Sorsele	148 653
Sälen	328 763
Tärnaby	104 791
Virserum	83 366
Vittangi	297 137
Åsele	286 780
Totalsumma	10 096 589

Apoteket i Harads (Apoteket AB) fick avslag på ansökan om bidrag för verksamhetsåret 2016 på grund av för höga försäljningsintäkter i relation till sitt öppethållande. Försäljningsintäkterna översteg 2 miljoner kronor medan öppethållandet var 18 timmar per vecka i genomsnitt. Om försäljningsintäkterna av läkemedel överstiger 2 miljoner kronor ska apoteket haft öppet för konsumenter under i genomsnitt minst 30 timmar per vecka i genomsnitt.

Apoteket i Knäred (Apoteket AB) och apoteket i Askersund (Apoteksgruppen AB) återtog sina ansökningar eftersom de inte uppfyllde kriterierna för avstånd och försäljningsintäkter.

Det samlade bidraget som betalats ut har varit väsentligt lägre än vad som prognostiserades när regelverket och beräkningsmodellen utformades. Regeringen har hittills avsatt 20 miljoner kronor per år, medan det samlade utbetalda bidraget har uppgått till som högst drygt 10 miljoner kronor.

Som mest har 38 apotek ansökt om glesbygdsbidrag vid samma ansökningstillfälle dvs. under ett år. Antal apotek som inte beviljats bidrag har blivit färre för varje år sedan bidraget infördes; första året avslogs sju ansökningar och för det senaste verksamhetsåret (2016) avslogs en ansökan och två återtog.

Tabell 3. Antal ansökningar och bidrag

	Bidrag (kr)	Ansökningar	Varav bifall	Varav avslag
2013	8 795 360	38	31	7
2014	7 911 346	35	29	6
2015	9 724 660	38	36	2
2016	10 096 589	37	34	3 ¹

¹ Inkluderar två återtagna ansökningar

Apotekens öppethållande

Sedan glesbygdsbidraget infördes 2013 har sex apotek utökat sitt öppethållande och ett apotek har minskat. Verksamhetsåret 2016 utökade respektive minskade två apotek öppethållandet jämfört med 2015.

Tabell 4. Apotek med förändrat öppethållande 2013–2016, timmar per vecka²

Tillståndshavare	Ort	2013	2014	2015	2016
Apotek Hjärtat	Ankarsrum	35,0	33,0	33,0	32,5
	Hörnefors			32,5	37,5
	Lit	35,0	37,5	37,5	37,5
Apoteket AB	Särna	28,0	35,0	35,0	30,0
Apoteksgruppen	Jokkmokk	40,0	37,5	50,0	50,0
	Molkom		37,5	38,8	
Kronans Apotek	Sälen	44,0	44,0	44,0	46,5

Prognos för kommande bidragsår

TLV:s prognos för apoteksmarknaden i sin helhet för åren 2017–2019 visar på fortsatt marknadstillväxt och ökat bruttoreultat.³

Prognosen för statsbidraget till apotek i glesbygd för bidragsåret 2019, vilket avser verksamhetsåret 2018, är 10–10,5 miljoner kronor. Bidrag kommer att betalas ut under andra kvartalet 2019, efter att TLV prövat samtliga ansökningar.

Prognosen påverkas av hur många apotek som söker och är berättigade till bidrag, men även av antal apotek som får bidrag reducerat till godkänd nivå.⁴

² Uppgifter om öppethållande är hämtade från apotekens ansökningar

³ 2017 års uppföljning av apoteksmarknadens utveckling, TLV februari 2018, Dnr 286/2018

⁴ Att få bidraget reducerat till godkänd nivå innebär att det inte får överstiga en rörelsemarginal före av- och nedskrivningar på fyra procent.

Statsbidragets användning och effekter

Målet med det särskilda bidraget för öppenvårdsapoteksservice i glesbygd, som regeringen inrättade 2013, är att upprätthålla god läkemedelsförsörjning i hela landet, det vill säga erbjuda apoteksservice i regioner där de affärsmässiga förutsättningarna att driva verksamhet är begränsade.

TLV bedömer att glesbygdsbidraget har haft avsedd effekt och bidragit till detta mål. Verksamhetsåret 2016 bidrog glesbygdsbidraget till att 17 av 19 apotek, som redovisade ett negativt resultat, nådde ett positivt rörelseresultat efter bidrag. TLVs bedömning är att flera av dessa apotek hade riskerat att stängas om bidraget inte funnits eftersom de ekonomiska förutsättningarna skulle varit sämre. Av de 130 apotek som fanns vid bidragets införande fanns 127 kvar vid utgången av 2016. Därutöver stängde apoteket i Harads 2017.

TLV kan samtidigt konstatera att det inte längre finns apotek som uppfyller avståndskriteriet och samtidigt har en försäljning av receptförskrivna läkemedel som understiger två miljoner kronor.

Utveckling sedan bidraget infördes

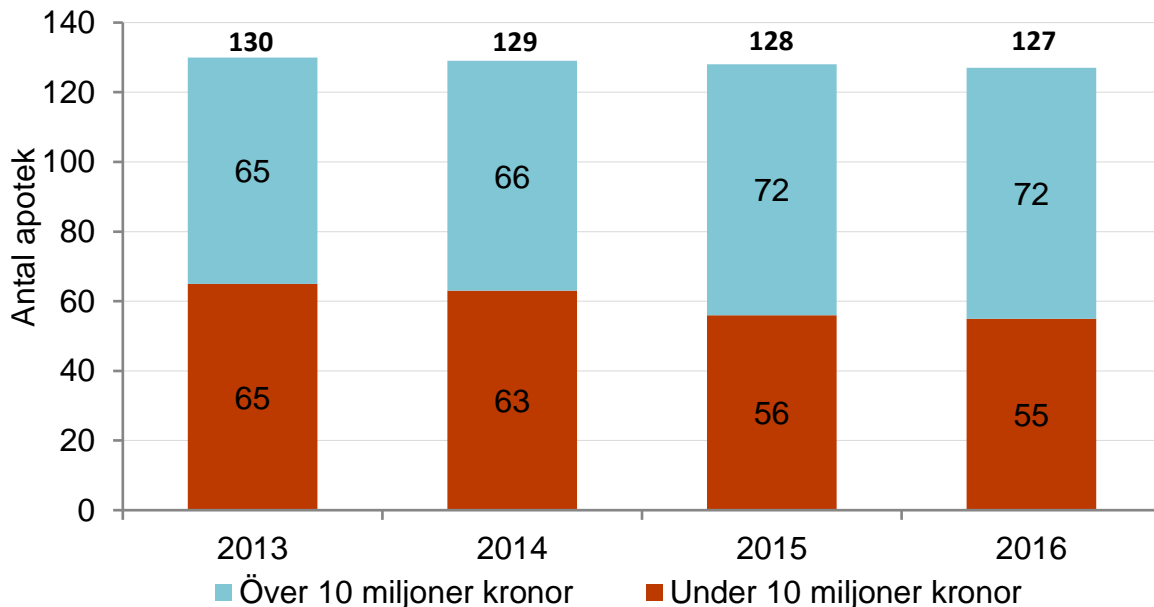
Antal apotek med minst 20 kilometer till närmsta apotek är i princip oförändrat sedan glesbygdsbidraget infördes. År 2013 uppfyllde 130 apotek avståndskriteriet, vilket kan jämföras med 127 apotek 2016. De tre apotek som lagts ner fanns i Lima, Marstrand och Unnaryd.

Beaktas även försäljningsintäktskriteriet, det vill säga omsättningen av receptförskrivna läkemedel mellan 1–10 miljoner kronor, har antalet apotek som kvalificerar sig för bidrag minskat sedan 2013. Då fanns 65 apotek, exklusive apoteket i Lötörp⁵, som uppfyllde båda kriterierna; 2016 fanns 55 apotek. Utöver de tre apotek som lagts ned förklaras minskningen av att övriga apotek har haft försäljningsintäkter som överstiger tio miljoner kronor (två miljoner kronor för apotek med begränsat öppethållande) per år .

Antalet apotek med en försäljning av receptförskrivna läkemedel på mellan två och tio miljoner kronor per år har blivit färre jämfört med när bidraget infördes och så även apotek som har öppet mindre än 30 timmar per vecka.

⁵ Apoteket i Lötörp hade öppet sommartid t.o.m. 2012 men öppnade inte säsongen 2013. Sedan dess finns ett apoteksombud på orten dit varor skickas varje vardag från apoteket Hjorten i Borgholm.

Figur 1. Antal apotek med minst 20 kilometer till närmaste apotek 2013–2016 i olika försäljningsintervall av receptförskrivna läkemedel

Apoteket i Lima i Malung-Sälens kommun stängde i anslutning till att ortens vårdcentral lade ner 2013. Kronans Apotek uppgav också att ett begränsat kundunderlag bidrog till beslutet.⁶ En livsmedelsbutik på orten fungerar nu som apoteksombud för de 400 boende. Apoteket i Lima har inte ansökt om glesbygdsbidrag.

Apoteket i Marstrand i Kungälv kommun ansökte om glesbygdsbidrag för verksamhetsåret 2013 men fick avslag på grund av att det inte uppfyllde kraven på öppethållande och försäljningsintäkter av receptförskrivna läkemedel. Kronans Apotek försökte under en period med utökade öppettider, men när ekonomin trots det inte gick ihop stängdes apoteket i början av 2014.⁷ I Marstrand är det numera möjligt att beställa receptförskrivna läkemedel och andra varor för egenvård från Apoteket i Ytterby. Efter beställningen kör apoteket ut varor till vårdcentralen Kusten i Marstrand där varorna kan hämtas måndagar och torsdagar.

Apoteket i Unnaryd i Hylte kommun beviljades bidrag för verksamhetsåret 2013; för verksamhetsåret 2014 inkom ingen ansökan. Apoteket i Unnaryd hade öppet två dagar i veckan. I februari 2015 öppnade en livsmedelsbutik ombudsverksamhet och apoteket stängdes en månad senare. Enligt Apoteket AB gick apoteket inte ihop ekonomiskt, vilket var skälet till nedläggningen.⁸

⁶ Kronans Apotek (2013), Kronans Droghandel stänger i Lima, 2013-02-21, www.mynewsdesk.com/se/kronans-droghandel/pressreleases/kronans-droghandel-staenger-i-lima-839238

⁷ Läkemedelsvärlden (2014), Stänger glesbygdsapotek i Marstrand, 2014-01-31, www.lakemedelsvarlden.se/stanger-glesbygdsapotek-i-marstrand/

⁸ Dagens medicin (2015), Epok går i graven när gammalt apotek läggs ner, 2015-02-18, www.dagensmedicin.se/artiklar/2015/02/18/epok-gar-i-graven-nar-gammalt-apotek-laggs-ner/

Apoteket i Harads beviljades glesbygdsbidrag för verksamhetsåren 2013 och 2014. För verksamhetsåren 2015 och 2016 avslogs ansökan med hänsyn till att deras försäljningsintäkter var för höga i relation till öppethållandet. Apoteket AB uppger att orsaker till att apoteket stängdes var bristande kundunderlag och efterfrågan på apoteksvaror⁹. För att säkerställa god tillgänglighet på läkemedel för ortsborna öppnades ett apoteksombud på Coop Nära i Harads i november 2017. Apoteket i Harads stängdes i december 2017.

Apoteken i Dalum och Knäred har ansökt om glesbygdsbidrag men fick avslag till följd av att de inte uppfyllde avståndskriteriet. Båda apoteken har nu stängt och det finns i stället ett apoteksombud på respektive ort. En bidragande orsak till att apoteket i Dalum stängdes var, enligt Kronans Apotek, att vårdcentralen lades ner¹⁰. För apoteket i Knäred angav Apoteket AB vikande försäljning och personalbrist som orsaker till att apoteket stängdes.¹¹

⁹ NSD (2017) Apoteket i Harads stänger, 2017-10-09 www.nsd.se/nyheter/apoteket-i-harads-stanger-nm4663732.aspx

¹⁰ Dagens medicin (2015), Apoteket i Dalum läggs ner, 2015-04-16, www.dagensmedicin.se/artiklar/2015/04/16/apoteket-i-dalum-laggs-ner/

¹¹ Hallandsposten (2018), Apoteket stänger filialen i Knäred, 2018-01-11, www.hallandsposten.se/nyheter/laholm/apoteket-st%C3%A4nger-filialen-i-kn%C3%A4red-1.5036698